

Bruselj, 25.11.2020
COM(2020) 760 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Čim boljše izkoriščanje inovacijskega potenciala EU
Aksijski načrt za pravice intelektualne lastnine v podporo okrevanju in odpornosti EU**

1. PRIHODNJI IZZIV: IZKORIŠČANJE EVROPSKEGA INTELEKTUALNEGA KAPITALA ZA SPODBUDITEV OKREVANJA IN ODPORNOSTI

Neopredmetena sredstva, kot so izumi, umetniške in kulturne stvaritve, blagovne znamke, programska oprema, strokovno znanje, poslovni procesi in podatki, **so temelj sodobnega gospodarstva**. V zadnjih dveh desetletjih se je obseg letnih naložb v tovrstne „proizvode intelektualne lastnine“¹ v EU povečal za 87 %, medtem ko se je obseg (nestanovanjskih) naložb v opredmetena sredstva povečal le za 30 %. Naložbe v neopredmetena sredstva so bile tudi precej manj prizadete zaradi gospodarske krize leta 2008².

Pravice intelektualne lastnine, tj. patenti, blagovne znamke, modeli, avtorske in sorodne pravice, geografske označbe in žlahtniteljske pravice ter pravila o varovanju poslovnih skrivnosti, podjetnikom in podjetjem pomagajo ovrednotiti neopredmetena sredstva. V današnjem gospodarstvu so industrijski proizvodi in procesi vse bolj odvisni od neopredmetenih sredstev, zaščenih s pravicami intelektualne lastnine, dobro upravljanje intelektualne lastnine pa je postalo sestavni del vsake uspešne poslovne strategije. **Panoge, ki intenzivno uporabljajo intelektualno lastnino**, imajo ključno vlogo v gospodarstvu EU ter družbi **prinašajo dragocena in trajnostna delovna mesta**. Gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, trenutno predstavljajo skoraj 45 % evropskega BDP in neposredno prispevajo k ustvarjanju skoraj 30 % vseh delovnih mest³. Številni **evropski industrijski ekosistemi** ne morejo uspevati brez učinkovitega varstva intelektualne lastnine in učinkovitih orodij za trgovanje z neopredmetenimi sredstvi.

Intelektualna lastnina je ključno sredstvo, ki omogoča konkurenčnost na svetovni ravni. Po vsem svetu število prijav intelektualne lastnine raste. Enak trend je mogoče opaziti tudi v EU. Med letoma 2010 in 2019 se je število evropskih patentov povečalo z 58 000 na približno 137 000 –, čeprav je porast manj izrazit kot v drugih delih sveta, zlasti v Aziji, kjer gospodarstva pospešeno ustvarjajo intelektualno lastnino.

EU ima sredstva, da ostane konkurenčna v svetovni tekmi za vodilni položaj na tehnološkem področju. Ima tudi trden okvir za intelektualno lastnino. Na primer, enotni mehanizem prijave omogoča pridobitev in uveljavljanje blagovnih znamk, modelov in žlahtniteljskih pravic po vsej Evropi. Kakovost patentov, podeljenih v Evropi, je med najvišjimi na svetu⁴. Evropski inovatorji so med najnaprednejšimi na področju zelenih tehnologij⁵. Na svetovni ravni imajo velik delež zelenih patentov⁶ in še zlasti močne portfelje intelektualne lastnine na področju tehnologij, kot so prilagajanje podnebnim spremembam, zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida, čiščenje voda ter predelava

¹ V skladu s standardoma SNR 2008/ESA 2010 sistemi nacionalnih računov zajemajo vrsto posebnih neopredmetenih sredstev v kategoriji sredstev „proizvodi intelektualne lastnine“, kot so raziskave in razvoj, raziskovanje rudnin, računalniška programska oprema in podatkovne zbirke, razvedrilo ter literarni in umetniški izvirniki.

² *Unlocking investment in intangible assets* (Sprostitev naložb v neopredmetena sredstva), [dokument GD ECFIN za razpravo št. 47](#), maj 2017.

³ [Gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, in gospodarska uspešnost v EU](#), EUIPO-EPO, 2019.

⁴ *Hidden treasures. Mapping Europe's sources of competitive advantage in doing business*, D. Kalff, A. Renda, Center za evropske politične vede (CEPS), Bruselj, 2019, str. 59; glej tudi [poročilo EPO o kakovosti za leto 2018](#).

⁵ [Pregled stanja na področju naložb v industrijske raziskave in razvoj v EU](#) iz leta 2019.

⁶ Delež prijav na podlagi Pogodbe o sodelovanju na področju patentov, povezanih z družbenimi izzivi. Glej del, posvečen podnebnju in okolju, v [poročilu: Science, Research and Innovation Performance of the EU 2020](#) (Uspešnost EU na področju znanosti, raziskav in inovacij v letu 2020).

odpadkov⁷. Evropska podjetja so vodilna tudi na področju posebnih digitalnih tehnologij, kot so tehnologije poveztljivosti.

Naše prednosti je treba še okrepiti z nadgradnjo okvira EU, kjer je to potrebno, in vzpostavitev dobro umerjenih politik na področju intelektualne lastnine, da se podjetjem pomagajo izkoristiti njihovi izumi in stvaritve, hkrati pa je treba zagotoviti, da izumi in stvaritve koristijo gospodarstvu in družbi na splošno. V EU ne primanjkuje inovativnosti in ustvarjalnosti: zato je treba čim bolj povečati spodbude za prebuditev tega potenciala, **naša podjetja pa usmeriti na pot gospodarskega okrevanja⁸ in vodilnega položaja Evrope v svetu na okoljevarstvenem in digitalnem področju.**

Nekaterih najpomembnejših **družbenih izzivov** našega časa, kot sta omogočanje prehoda na zeleno gospodarstvo ali zagotavljanje ustreznega zdravstvenega varstva za vse, **ni mogoče reševati brez inovativnih rešitev.** Razvoj energije iz obnovljivih virov in nizkoogljičnih energetskih ekosistemov je na primer močno odvisen od hitrega razvoja in uporabe najsodobnejših tehnologij, pa tudi učinkovitih orodij za souporabo ključnih neopredmetenih sredstev, kot so podatki. Za razvoj uspešnega zdravstvenega ekosistema v Evropi je potreben pregleden sistem spodbud za intelektualno lastnino, ki podpira inovacije in hkrati zagotavlja učinkovit dostop do cenovno dostopnih zdravil. Kulturni in ustvarjalni sektorji ne morejo uspevati brez učinkovitega varstva intelektualne lastnine⁹.

Kriza zaradi COVID-19 je razkrila odvisnost EU od odločilnih inovacij in tehnologij, Evropo pa spomnila na pomen učinkovitih pravil in orodij na področju intelektualne lastnine za zagotovitev hitre uporabe ključne intelektualne lastnine. Pravice intelektualne lastnine in njihova vloga v konkurenčni in inovativni evropski farmacevtski industriji so tudi del nove farmacevtske strategije za Evropo¹⁰.

Tehnološka revolucija – podatkovno gospodarstvo in družba, premik k umetni inteligenci (UI), vse večji pomen novih tehnologij, kot so veriženje blokov, 3D-tiskanje in internet stvari, ter razvoj novih poslovnih modelov, kot je gospodarstvo spletnih platform, podatkovno in krožno gospodarstvo – ponuja edinstveno priložnost za posodobitev našega pristopa k zaščiti naših neopredmetenih sredstev. V zadnjih desetletjih je bil dosežen znaten napredek pri oblikovanju enotnega trga za intelektualno lastnino, kar gospodarstvu EU prinaša številne koristi. Na voljo je vrsta orodij za uvajanje inovativnih rešitev v družbo¹¹. Vendar so v načinu, kako podjetja EU ščitijo neopredmeteni kapital in ga pretvarjajo v rezultate za evropsko družbo, še vedno številne vrzeli in pomanjkljivosti.

⁷ Glej: [Climate change mitigation technologies in Europe – evidence from patent and economic data](#) (Tehnologije za blažitev podnebnih sprememb v Evropi – dokazi iz podatkov o patentih in gospodarskih podatkih), EPO, 2015.

⁸ Študije kažejo, da mala in srednja podjetja, ki uporabljajo pravice intelektualne lastnine, rastejo hitreje in so odpornejša proti gospodarskim krizam – [Podjetja z visoko rastjo in pravice intelektualne lastnine](#), EUIPO-EPO, 2019.

⁹ Dodatek I vsebuje grafikon, ki ponazarja vlogo gospodarskih panog, ki intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, v ekosistemi.

¹⁰ COM(2020) 761.

¹¹ Enotna prijava na primer zdaj omogoča varstvo blagovne znamke, industrijskega modela ali rastlinske sorte po vsej EU, obstaja pa tudi skupen sklop pravil o varovanju poslovnih skrivnosti. Kakovost patentov, podeljenih v Evropi, je med najvišjimi na svetu.

Opremljenih je bilo **pet izzivov**:

- Prvič, kljub velikemu napredku je del **sistema intelektualne lastnine EU še vedno preveč razdrobljen**, postopki pa so zapleteni in dragi, včasih pa tudi nejasni.

V zvezi z evropskimi patenti so potrebni dragi nacionalni postopki potrjevanja in vzporedni sodni postopki v več državah EU. Za farmacevtske izdelke je varstvo z dodatnimi varstvenimi certifikati na voljo samo na nacionalni ravni. Izboljšati bi bilo treba varstvo modelov in zaščito geografskih označb (GO). Kadar je registracija potrebna za varstvo posameznikovih pravic intelektualne lastnine, bi morali biti postopki „vse na enem mestu“, ki ponujajo pravo kritje, pravilo in ne izjema.

Kot del digitalne preobrazbe postaja dobro umerjeno varstvo modelov v digitalnem okolju še nujnejše. Na primer, za zagotovitev nemotenega uvajanja tehnologij 3D-tiskanja potrebujemo jasnost glede zaščite datotek za 3D-tiskanje in omejitev zasebne uporabe modelov. Potrebujemo jasne odgovore na nova vprašanja, na primer kako zavarovati izume, ki so bili razviti ali izvedeni z umetno inteligenco¹², in kako zagotoviti, da popravi in ponovne uporabe ne bodo ovirale nepoštenih ali pretirano omejevalnih praks na področju intelektualne lastnine¹³. Hkrati moramo bolj izkoristiti potencial novih tehnologij, kot sta umetna inteligenca in veriženje blokov, za povečanje učinkovitosti naših sistemov intelektualne lastnine.

- Drugič, vse preveč podjetij, **zlasti MSP**, in vse preveč raziskovalcev **ne izkorišča v celoti priložnosti**, ki jih ponuja varstvo intelektualne lastnine.

Zgolj 9 % MSP v EU je registriralo pravice intelektualne lastnine. V sedanji krizi se je število registracij intelektualne lastnine zmanjšalo, kar je škodovalo konkurenčnosti in odpornosti podjetij. Nedavna analiza kaže, da MSP niso naklonjena uporabi pravic intelektualne lastnine predvsem zaradi pomanjkanja znanja o intelektualni lastnini¹⁴. Čeprav pravice intelektualne lastnine uporabljajo, se jim zdi sistem predrag, prezapleten in nepregleden.

Poleg nizke ravni varstva intelektualne lastnine je za MSP značilno, da je komercialno ne izkoriščajo v celoti. Finančni analitiki in vlagatelji priznavajo intelektualno lastnino kot ključno sredstvo, ki določa vrednost podjetja, in kot kazalnik njegovih tehnoloških zmogljivosti in zmogljivosti za rast. Kljub temu znanjsko intenzivna MSP, ki želijo financirati svoje dejavnosti, pogosto ne sprejmejo ustreznih strategij na področju intelektualne lastnine, ki bi jim pomagale ovrednotiti njihov neopredmeteni kapital. Za finančni sektor je vrednotenje patenta ali blagovne znamke ključnega pomena, saj se posojilodajalci ali vlagatelji pretežno zanimajo za zamenljiva zavarovanja s premoženjem¹⁵, sama monopolna pravica pa je zanje manj privlačna.

Dobro upravljanje intelektualne lastnine je potrebno tudi za podpiranje vrednotenja in uvajanja rezultatov raziskav in razvoja v Evropi. Čeprav na primer 26 % objav na področju raziskav visoke vrednosti o umetni inteligenci prihaja iz Evrope, so iz Evrope le štirje od 30

¹² Študija [Trends and developments in Artificial Intelligence – Challenges to the IPR framework](#) (Trendi in razvoj na področju umetne inteligence – Izzivi za okvir pravic intelektualne lastnine) – študijo sta opravila IVIR in JIPP, november 2020.

¹³ Glej ustrezne zahteve za okoljsko primerno zasnovo v skladu z izvedbenimi uredbami C(2019) 2120-7, C(2019) 5380, C(2019) 6843, sprejetimi oktobra 2019.

¹⁴ Mala in srednja podjetja, ki niso imela pravic intelektualne lastnine, so pomanjkanje znanja o intelektualni lastnini navajala kot glavni razlog, zakaj intelektualne lastnine ne registrirajo (38 % vprašanih). [Intellectual property SME scoreboard](#) (Pregled stanja na področju intelektualne lastnine MSP), EUIPO, 2019.

¹⁵ Pogosto je njihov namen neopredmetena sredstva prodati ali podeliti licenco za njihovo uporabo in s tem pridobiti denarne koristi.

največjih prijaviteljev (13 %) in 7 % podjetij, ki se ukvarjajo s patentiranjem umetne inteligence po vsem svetu¹⁶.

- Tretjič, **orodja za olajšanje dostopa do intelektualne lastnine** (ter s tem omogočanje prevzemanja in razširjanja tehnologij) **niso dovolj razvita**.

Kriza zaradi pandemije COVID-19 je razkrila našo odvisnost od odločilnih inovacij in tehnologij, zlasti v zdravstvenem sektorju. EU bi morala nadgraditi svoja orodja, da bi dala na voljo takšne inovacije in tehnologije, kjer je to potrebno, hkrati pa zagotovila pošteno donosnost naložb.

Podeljevanje licenc za standardne patente je pogosto zapleteno in drago tako za imetnike patentov kot za izvajalce tehnologije. Glede na vse večji pomen tovrstnih patentov (obstaja na primer več kot 95 000 edinstvenih patentov in patentnih prijav, ki podpirajo 5G¹⁷) je potreben precej jasnejši in predvidljivejši okvir, ki bi namesto uporabe pravnih postopkov spodbujal pogajanja v dobri veri.

Čeprav je souporaba podatkov v številnih sektorjih vse pomembnejša, je treba pojasniti še posledice, ki jih ima zanjo okvir intelektualne lastnine.

- Četrtič, kljub nenehnim prizadevanjem za obrnitev trenda **še vedno uspevata ponarejanje in piratstvo**, tudi z izkoriščanjem digitalnih tehnologij.

Vrednost uvoza ponarejenega in piratskega blaga v EU znaša kar 121 milijard EUR, kar predstavlja do 6,8 % celotnega uvoza EU v letu 2016 (v primerjavi s 5 % uvoza EU v letu 2013)¹⁸. To letno povzroči neposredno zmanjšanje obsega prodaje v višini 50 milijard EUR in neposredno izgubo 416 000 delovnih mest¹⁹. Kibernetška kraja poslovnih skrivnosti v EU na podlagi ocen povzroči izgube v višini 60 milijard EUR²⁰.

- Nazadnje, **na svetovni ravni je veliko nepoštenega ravnanja**, podjetja EU pa so pri poslovanju v tujini pogosto izpodrinjena.

Nekatere tretje države intelektualne lastnine ne varujejo dovolj, kar je pogosto v škodo podjetjem EU. **EU mora izkoristiti svoj potencial in določati norme na svetovni ravni**. Okrepiti mora prizadevanja za boj proti zlorabam, kot so prijave intelektualne lastnine v slabi veri in druge nezakonite prisvojitve intelektualne lastnine. Predvsem bi morala dajati zgled: razviti mora najsodobnejše regulativne rešitve za svetovne težave, kot so licenciranje standardnih patentov, ali način možne souporabe podatkov.

V odziv na teh pet izzivov ter na podlagi prispevkov držav članic in deležnikov²¹ je v tem akcijskem načrtu opredeljenih **pet ključnih prednostnih področij** s posebnimi predlogi ukrepov za:

¹⁶ Poročilo [Science, Research and Innovation Performance of the EU 2020](#) (Uspešnost EU na področju znanosti, raziskav in inovacij v letu 2020).

¹⁷ [Fact finding study on patents declared to the 5G standard](#) (Študija za ugotavljanje dejstev o patentih, prijavljenih v zvezi s standardom 5G), IPlytics, 2020.

¹⁸ [Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods](#) (Trendi v trgovini s ponarejenim in piratskim blagom), OECD in EUIPO, 2019.

¹⁹ [Status Report on IPR infringement](#) (Poročilo o stanju kršitev pravic intelektualne lastnine), EUIPO, 2020: povprečni letni podatki za obdobje 2013–2017.

²⁰ [The scale and impact of industrial espionage and theft of trade secrets through cyber](#) (Obseg in učinek kibernetkega industrijskega vohunjenja in kraje poslovnih skrivnosti), 2018.

²¹ Ta akcijski načrt temelji na povratnih informacijah, prejetih o njegovem [kažipotu](#), ter prispevkih držav članic in deležnikov, prejetih v pisni obliki in v okviru razprav na konferencah o prihodnji politiki na področju intelektualne lastnine, kot tudi tematskih razprav v Parlamentu in Svetu.

- nadgradnjo sistema za varstvo intelektualne lastnine;
- spodbujanje MSP k uporabi in razvoju intelektualne lastnine, zlasti s strani MSP;
- olajšanje dostopa do neopredmetenih sredstev in njihove souporabe ob hkratnem zagotavljanju poštene donosnosti naložb;
- zagotavljanje boljšega uveljavljanja pravic intelektualne lastnine in
- izboljšanje poštenega ravnanja na svetovni ravni.

2. BOLJŠE VARSTVO INTELEKTUALNE LASTNINE

Prva prednostna naloga je **inovatorjem EU zagotoviti dostop do hitrih, učinkovitih in cenovno dostopnih orodij za varstvo**. V ta namen se moramo še bolj potruditi za odpravo preostale razdrobljenosti in zmanjšanje zapletenosti. Zagotoviti moramo tudi, da bodo naša pravila popolnoma usklajena s potrebami novega zelenega in digitalnega gospodarstva.

Da bi to dosegli, moramo zagotoviti **uvvedbo enotnega patentnega sistema**. S tem bo ustvarjen sistem „vse na enem mestu“ za podjetja, kar bo znatno poenostavilo patentiranje v EU, povečalo preglednost in olajšalo licenciranje. Pridobitev enotnega patenta (ki zajema do 25 držav članic)²² in njegovo ohranjanje za običajno trajanje bosta stala okoli 10 000 EUR, kar je skoraj šestkrat manj, kot zdaj staneta pridobitev in ohranitev enakovrednega varstva. Poleg tega se bodo s centraliziranim sodnim postopkom pred novim Enotnim sodiščem za patente izboljšala pravna varnost in preprečili vzporedni postopki v več državah članicah, kar bo znatno znižalo stroške sodnih postopkov. Enotni patentni sistem bo tako ključno orodje za okrevanje industrije EU, zlasti za ekosisteme energije iz obnovljivih virov, elektronike, veselja in obrambe ter mobilnosti.

Glavni manjkajoči korak za uvedbo enotnega patentnega sistema je bil nemška ratifikacija sporazuma o ustanovitvi Enotnega sodišča za patente, ki je zdaj mogoča zaradi nedavne odločitve nemškega ustavnega sodišča²³. Po zaključku postopka ratifikacije bo Komisija sodelovala z Evropskim patentnim uradom (EPO) in državami članicami za vzpostavitev delovanja enotnega patentnega sistema med državami članicami pogodbenicami²⁴. Poleg tega bo spodbujala preostale države članice, ki se še niso vključile v novi sistem, naj to storijo.

S patenti so tesno povezani **dodatni varstveni certifikati (DVC)**, ki ponujajo dodatno obdobje varstva intelektualne lastnine za patentirana zdravila in fitofarmacevtska sredstva, za katera so potrebni dolgotrajna klinična preskušanja in postopki za pridobitev dovoljenja za promet. Potem ko je Komisija leta 2019 uvedla „opustitev dodatnega varstvenega certifikata za proizvodnjo“²⁵, je nedavno dokončala podrobno oceno ureditve dodatnega varstvenega certifikata²⁶. Iz nje je razvidno, da je sistem dodatnega varstvenega certifikata

²² Enotni patentni sistem se izvaja v okrepljenem sodelovanju s 25 sodelujočimi državami članicami (vse države članice EU razen Španije in Hrvaške).

²³ [Sklep z dne 13. februarja 2020](#), 2 BvR 739/17, objavljen 20. marca 2020.

²⁴ Ko bo Nemčija ratificirala sporazum o Enotnem sodišču za patente, bo potrebno tudi soglasje držav članic za začetek „obdobja začasne uporabe“, kar bo omogočilo dokončno oblikovanje institucionalne in praktične strukture sodišča, preden se bo začelo izvajanje enotnega patentnega sistema v celoti. V skladu z [Uredbo \(EU\) št. 1257/2012](#) o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva bosta morala Komisija in EPO tudi skleniti delovni sporazum, ki bo določal tesno sodelovanje pri izvajanju enotnega patentnega sistema. Izstop Združenega kraljestva iz EU naj ne bi oviral začetka delovanja enotnega patentnega sistema.

²⁵ [Uredba \(EU\) št. 2019/933](#) o spremembi Uredbe (ES) št. 469/2009 o dodatnem varstvenem certifikatu za zdravila.

²⁶ Ocena sistema dodatnega varstvenega certifikata EU – SWD/2020/8508.

še vedno relevanten, vendar se v državah članicah izvaja razdrobljeno. To povzroča neučinkovitost, nepreglednost in nepredvidljivost, kar ovira inovatorje in proizvajalce generičnih zdravil ter navsezadnje škodi pacientom. Komisija ocenjuje načine za premostitev teh pasti, vključno z možnostjo uvedbe enotnega mehanizma za podelitev dodatnih varstvenih certifikatov in/ali uvedbe enotnega naslova za dodatne varstvene certifikate.

Komisija v okviru nove farmacevtske strategije za Evropo tudi podrobno preučuje, kako nadalje optimizirati spodbude in nagrade za krepitev inovacij, obravnavanje neizpolnjenih potreb in spodbujanje cenovne dostopnosti z zagotavljanjem hitre uvedbe na trg in neprekinjene dobave zdravil, vključno z generičnimi in podobnimi biološkimi zdravili. Inovacije na tem področju bi morale ustrezati potrebam in biti na voljo vsem pacientom, ki jim lahko koristijo. V zvezi s tem med drugim pregleduje tudi ureditev za zdravila sirote in pediatrična zdravila²⁷ ter „Bolarjevo izjemo“²⁸.

Po uspešni reformi zakonodaje EU o blagovnih znamkah²⁹ bo Komisija **pregledala zakonodajo EU o varstvu modelov**. Cilj je izboljšati dostopnost in cenovno dostopnost varstva modelov v EU, zlasti na področju ekosistemov tekstila, pohištva in elektronike, in zagotoviti, da bo sistem varstva modelov ustrezneje podpiral prehod na digitalno in zeleno gospodarstvo. Izdelek je privlačen zaradi zunanjega videza, dobro oblikovani izdelki pa dajejo proizvajalcem precejšnjo konkurenčno prednost. Rezultati nedavne ocene³⁰ zakonodaje EU o varstvu modelov³¹ kažejo, da kljub splošnemu dobremu delovanju sistemov modelov EU še vedno obstajajo pomanjkljivosti. Postopki registracije so delno zastareli in v nekaterih primerih povzročajo nepotrebno upravno breme. Varstvo novih oblik modelov (npr. animiranih modelov, grafičnih uporabniških vmesnikov) ni dovolj jasno. Nejasnost glede obsega pravic iz modela je izziv, zlasti z zvezi z vse pogostejšo uporabo 3D-tiskanja ali za uveljavljanje pravic iz modela v boju proti blagu, ki krši tovrstne pravice in je v tranzitu prek ozemlja EU. Nazadnje, zaradi le delne harmonizacije varstva modelov za sestavne dele, ki se uporabljajo za popravilo kompleksnih izdelkov, je gospodarsko pomemben trg nadomestnih delov še vedno močno razdrobljen, resno izkrivlja konkurenco in ovira prehod na bolj trajnostno in bolj zeleno gospodarstvo.

Evropa potrebuje tudi **nov pristop k načinu zaščite geografskih označb (GO)**. Geografske označbe so imena proizvodov, ki so povezana z naravnim okoljem in s *strokovnim znanjem* lokalnih proizvajalcev. So del evropske kulturne dediščine ter prispevajo k socialni, okoljski in ekonomski trajnostnosti podeželskega gospodarstva³², ki jih včasih imenujemo tudi „pravice intelektualne lastnine podeželja“. V kmetijskem sektorju imajo veliko gospodarsko vrednost. Leta 2017 je vrednost prodaje agroživilskih proizvodov in pijač, katerih imena so v EU zaščitena kot geografske označbe, znašala 74,76 milijarde EUR v EU, kar pomeni 7 % celotne prodaje v evropskem sektorju hrane in pijače. Poleg tega geografske označbe predstavljajo 15,5 % celotnega izvoza agroživilskih proizvodov EU, pri čemer imajo

²⁷ [Nova industrijska strategija za Evropo](#), COM(2020) 102 final, str. 14; [Kažipot Zdravila – zdrava in cenovno dostopna zdravila \(nova strategija EU\)](#).

²⁸ Bolarjeva izjema je zaščita v primeru kršitve patenta, ki je zlasti pomembna za zdravila, pri čemer lahko patentirani izum – v omejenem obdobju pred potekom veljavnosti patenta – tretja oseba uporablja izključno za raziskovalne namene in namene preskušanja ter za pridobitev potrebnih regulativnih dovoljenj.

²⁹ Evropski parlament je sveženj reform za blagovne znamke odobril 15. decembra 2015: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property/trade-mark-protection_sl.

³⁰ [Report on the evaluation of EU legislation on design protection](#) (Poročilo o oceni zakonodaje EU o varstvu modelov).

³¹ [Direktiva 98/71/ES](#) o pravnem varstvu modelov in [Uredba Sveta \(ES\) št. 6/2002](#) o modelih Skupnosti.

³² Glej [strategijo „od vil do vilic“](#), ki jo je Komisija napovedala za okrepitev trajnostnosti meril za geografske označbe.

zaščitena imena proizvodov višjo prodajno premijo³³. Vendar potencial še ni povsem izkoriščen. Sedanja pravila o zaščiti in izvrševanju bi lahko bila natančnejša, vloga držav članic in Komisije v postopku registracije pa bi lahko bila bolj opredeljena. Poleg tega obstajajo različni sistemi geografskih označb za različne vrste kmetijskih proizvodov. Komisija bo na podlagi rezultatov ocene, ki se izvaja³⁴, proučila načine za **okrepitev, posodobitev, racionalizacijo in boljše izvrševanje geografskih označb za kmetijske proizvode, hrano, vino in žgane pijače**³⁵.

Le nekaj držav članic ima zdaj vzpostavljena pravila za zagotavljanje zaščite geografskih označb za nekmetijske proizvode (npr. za obrti). Na ravni EU za zdaj ni enotnega mehanizma za zaščito takih nekmetijskih geografskih označb, ki so pogosto pomemben del lokalne identitete, privabljajo turiste, ohranjajo edinstvene spretnosti in prispevajo k ustvarjanju delovnih mest. Nedavna študija³⁶ kaže, da bi usklajeni sistem za nekmetijske proizvode koristil gospodarstvu EU. Potrošnikom bi zagotovil boljšo prepoznavnost in informacije o pristnosti teh proizvodov. Proizvajalcem bi lahko pomagal ohraniti konkurenčnost in sodelovati na nišnih trgih, poleg tega pa bi spodbudil manj razvite regije³⁷. Zato bo Komisija v okviru splošne reforme sistema geografskih označb na podlagi temeljite ocene učinka njegovih morebitnih stroškov in koristi proučila izvedljivost vzpostavitve **učinkovitega in preglednega sistema EU za zaščito geografskih označb za nekmetijske proizvode**. To bi EU omogočilo tudi, da v celoti izkoristi priložnosti, ki jih ponuja mednarodni sistem označb porekla in geografskih označb³⁸. Na splošno bi ji to dalo prednost pri promociji priznavanja geografskih označb EU v svetu.

Tudi sistem **žlahtniteljskih pravic v Skupnosti (CPVR)** ima ključno vlogo v gospodarstvu EU. Trden sistem žlahtniteljskih pravic spodbuja žlahtnitelje k razvoju novih sort, s čimer prispeva k doseganju ciljev evropskega zelenega dogovora in ciljev Združenih narodov za trajnostni razvoj. Komisija bo še naprej **spremljala pravilno uporabo sistema in si po potrebi prizadevala za nadaljnje izboljšave**.³⁹ V oceni zakonodaje o CPVR iz leta 2011 je bilo ugotovljeno, da bi bilo treba sistem, ki na splošno deluje dobro, ohraniti, čeprav z nekaterimi skrbno usmerjenimi prilagoditvami. To ugotovitev potrjujejo nedavno odkrite pomanjkljivosti⁴⁰, ki bi jih bilo mogoče po oceni odpraviti s ciljno usmerjeno revizijo zakonodaje v srednjeročnem časovnem okviru.

Poleg navedenih reform bo Komisija skupaj z deležniki in uradi za intelektualno lastnino proučila **uporabo novih tehnologij**, kot sta umetna inteligenca in veriženje blokov, **da bi se dodatno izboljšala učinkovitost naših sistemov intelektualne lastnine**. Dejansko lahko

³³ [Ocena zaščitene \(kmetijske\) geografske označbe in zajamčene tradicionalne posebnosti v EU](#), 2019.

³⁴ [Ocena zaščitene \(kmetijskih\) geografskih označb in zajamčene tradicionalne posebnosti v EU](#), 2019.

³⁵ Revizija sistema geografskih označb EU na področju kmetijskih proizvodov ter živil, vin in žganih pijač ([posvetovanje IIA](#)).

³⁶ [Economic aspects of geographical indication protection at the EU level for non-agricultural products](#) (Ekonomski vidiki zaščite geografskih označb na ravni EU za nekmetijske proizvode), 2020.

³⁷ Natančneje, uvedba zaščite geografskih označb za nekmetijske proizvode na ravni EU bi lahko dolgoročno prispevala k pričakovanemu skupnemu povečanju trgovine znotraj EU za približno 4,9–6,6 % sedanjega izvoza znotraj EU (37,6–50 milijard EUR). Napovedi kažejo, da bi se lahko z enotnim sistemom regionalna stopnja zaposlenosti povečala za 0,12–0,14 % in da bi bilo lahko v EU kot celoti ustvarjenih od 284 000 do 338 000 novih delovnih mest. Glej [Geographical indications for non-agricultural products. Cost of non-Europe report](#) (Geografske označbe za nekmetijske proizvode. Poročilo o stroških neukrepanja na ravni EU), 2019.

³⁸ Temelji na [lizbonskem sistemu za mednarodno registracijo označb porekla in geografskih označb](#), ki ga upravlja Svetovna organizacija za intelektualno lastnino.

³⁹ [Gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, in gospodarska uspešnost v EU](#), EUIPO-EPO, 2019.

⁴⁰ Ugotovljeno zlasti na podlagi prispevkov deležnikov, analize odločb Sodišča Evropske unije in priporočil medinstitucionalne delovne skupine.

nove tehnologije pripomorejo k lažjemu dostopu do varstva intelektualne lastnine⁴¹, izboljšajo preglednost, omogočijo bolj nemoteno razdelitev licenčnih⁴² in učinkoviteje ukrepajo proti ponarejanju in piratstvu. Da bi raziskali polni potencial novih tehnologij in spodbudili njihovo uporabo, bo Komisija spodbujala **panožni dialog**, ki bi deloval kot posvetovalni odbor in spremljal številne pobude na tem področju.

Poleg tega digitalna revolucija zahteva **razmislek o tem, kako in kaj je treba zaščititi. Tehnologije umetne inteligence** ustvarjajo nova dela in izume. V nekaterih primerih, denimo v kulturnem sektorju, lahko uporaba inventivnih strojev postane pravilo. Zaradi takšnega razvoja se postavlja vprašanje, kakšno zaščito bi bilo treba zagotoviti za izdelke, ustvarjene s pomočjo tehnologij umetne inteligence. O vplivu umetne inteligence na pravice intelektualne lastnine se razpravlja v Evropi in na mednarodni ravni (glej oddelek 6). V danes objavljeni študiji⁴³ je poudarjena potreba po razlikovanju med izumi in stvaritvami, nastalimi s pomočjo tehnologij umetne inteligence, in tistimi, ki se ustvarijo izključno s temi tehnologijami. Čeprav so izumi in stvaritve, ustvarjeni izključno s tehnologijami umetne inteligence, še vedno večinoma stvar prihodnosti, pa Komisija meni, da se ti sistemi ne bi smeli obravnavati kot avtorji ali izumitelji. To je tudi stališče EPO v zadevi Dabus⁴⁴. Študija tudi kaže, da se sedanji okvir EU za intelektualno lastnino in Evropska patentna konvencija na splošno zdita primerna za obravnavanje izzivov, ki jih prinašajo izumi in stvaritve, ustvarjeni s podporo umetne inteligence. Še vedno pa obstajajo vrzeli na področju usklajevanja⁴⁵ in možnosti za izboljšave⁴⁶. Te bi bilo treba odpraviti, da bi evropska odličnost na področju umetne inteligence lahko zacvetela. Najprej bo Komisija evidentirala in analizirala vse težave ter sodelovala v razpravah z deležniki. Omenjeni panožni dialog bi lahko v zvezi s tem služil kot koristen forum.

Nazadnje, Komisija bo v sodelovanju z državami članicami in deležniki **zagotavljala dosledno in najsodobnejše izvajanje pravil**.

Na področju **avtorskih pravic** se Komisija osredotoča na podporo pravočasnemu in učinkovitemu prenosu in izvajanju dveh nedavno sprejetih direktiv o posodobitvi okvira EU za avtorske pravice⁴⁷. Ključni del pri tem se nanaša na izvajanje člena 17 direktive o avtorskih pravicah, ki določa posebno pravno ureditev za uporabo avtorsko zaščitene vsebin na platformah za izmenjavo vsebin, ki jih naložijo uporabniki. Komisija je izvedla obsežen dialog z deležniki, da bi zbrala mnenja relevantnih deležnikov o glavnih temah, povezanih z uporabo tega člena. Komisija bo ob upoštevanju rezultatov dialoga kmalu izdala smernice za podporo državam članicam pri izvajanju te določbe. V povezavi z obstoječim okvirom EU za avtorske pravice bo Komisija pripravila tudi številna poročila na

⁴¹ Na primer s pospešitvijo preizkusa zahtev o novosti izuma za podelitev patenta in postopkov registracije.

⁴² Metapodatki o avtorskih pravicah, kar zadeva lastništvo intelektualne lastnine in licenciranje.

⁴³ Študija [Trends and developments in Artificial Intelligence – Challenges to the IPR framework](#) (Trendi in razvoj na področju umetne inteligence – Izzivi za okvir pravic intelektualne lastnine) – študijo sta opravila IVIR in JIPP, november 2020.

⁴⁴ Leta 2018 sta bili pri Evropskem patentnem uradu vloženi dve evropski patentni prijavi. V obeh je bil kot izumitelj naveden stroj „DABUS“. EPO je obe patentni prijavi zavrnil. Menil je, da mora biti izumitelj, določen v evropskem patentu, fizična oseba. Poleg tega je izraz izumitelj razumel kot izraz, ki se v skladu z mednarodno veljavnim standardom nanaša na fizično osebo. Zoper ti odločbi je bila vložena pritožba.

⁴⁵ V študiji je na primer izpostavljeno neusklajevanje pravil o avtorstvu in avtorskopравни lastniški vlogi, kar lahko pripelje do različnih nacionalnih rešitev v zvezi z deli, ustvarjenimi s podporo umetne inteligence.

⁴⁶ Študija na primer vsebuje priporočila za prilagoditev pojmov patentnega prava, kot sta inventivna raven in obveznost razkritja, za izume, ustvarjene s podporo umetne inteligence.

⁴⁷ [Direktiva \(EU\) 2019/790](#) o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES; [Direktiva \(EU\) 2019/789](#) o določitvi pravil glede izvrševanja avtorske in sorodnih pravic, ki se uporabljajo za določene spletne prenose radiodifuznih organizacij in retransmisije televizijskih ter radijskih programov, in spremembi Direktive Sveta 93/83/EGS. Države članice morajo ti direktivi prenesti do 7. junija 2021.

podlagi posebnih določb, kot so klavzule o pregledu iz več aktov EU o avtorskih pravicah, vključno z direktivo o trajanju varstva, direktivo o kolektivnem upravljanju pravic, tako imenovano „marakeško“ direktivo in uredbo o prenosljivosti⁴⁸.

Za hitro razvijajoč se trg biotehnoloških proizvodov je uporaba **direktive o biotehnologiji**⁴⁹ ključnega pomena. Biotehnološki patenti ponujajo ključne spodbude, vendar bi jih bilo treba podeliti v upravičenih okoliščinah. Direktiva o biotehnologiji v zvezi s tem zagotavlja uravnotežen okvir, katerega uporabo bo Komisija še naprej spremljala⁵⁰.

Komisija bo za izboljšanje načina varstva pravic intelektualne lastnine v EU:

- podprla hitro uvedbo **enotnega patentnega** sistema za vzpostavitev sistema „vse na enem mestu“ za varstvo in uveljavljanje patentov po vsej EU (2021);
- optimizirala **sistem dodatnih varstvenih certifikatov**, da bi postal preglednejši in učinkovitejši (1. četrtnetle leta 2022);
- posodobila zakonodajo EU o **industrijskih modelih**, da bo dostopnejša in bo ustreznejše podpirala prehod na digitalno in zeleno gospodarstvo (4. četrtnetle leta 2021);
- okrepila sistem zaščite **geografskih označb za kmetijske proizvode**, da bo učinkovitejši, in na podlagi ocene učinka preučila, ali naj uvede sistem EU za zaščito **geografskih označb za nekmetske proizvode** (4. četrtnetle leta 2021);
- ocenila **zakonodajo o rastlinskih sortah** (4. četrtnetle leta 2022).

3. SPODBUJANJE ZLASTI MSP K UČINKOVITI UPORABI IN RAZVOJU INTELEKTUALNE LASTNINE

Medtem ko lahko pametne strategije na področju intelektualne lastnine spodbujajo rast, evropski inovatorji in ustvarjalci pogosto ne razumejo koristi, povezanih z intelektualno lastnino. To resno spodkopava zmožnost EU za uvajanje novosti in krepitev njene odpornosti na ključnih področjih gospodarstva. Evropa bi morala še naprej izkoriščati vrednost znanja, ki ga naša podjetja stalno ustvarjajo, razvijajo in delijo, tako da jim pomaga pri dejavnejšem upravljanju teh sredstev ter omogoča boljši dostop do lastniškega kapitala in financiranja.

Zato bo Komisija:

- skupaj z uradom EUIPO kmalu ponudila finančno podporo ali **bone za intelektualno lastnino** za MSP, ki jih je prizadela kriza zaradi COVID-19, s katerimi jim bo pomagala upravljati njihove portfelje intelektualne lastnine. Shema, katere proračun za eno leto znaša 20 milijonov EUR⁵¹, naj bi se začela izvajati 1. januarja 2021 in bo pokrivala delna povračila stroškov registracije blagovnih

⁴⁸ [Direktiva 2011/77/EU](#) o spremembi Direktive 2006/116/ES o trajanju varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic; [Direktiva 2014/26/EU](#) o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju več ozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo; [Direktiva \(EU\) 2017/1564](#) o določenih dovoljenih uporabah določenih del in drugih predmetov urejanja, zaščiteneh z avtorsko pravico in sorodnimi pravicami, za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja; [Uredba \(EU\) 2017/1128](#) o čezmejni prenosljivosti storitev spletnih vsebin.

⁴⁹ [Direktiva 98/44/ES](#) o pravnem varstvu biotehnoloških izumov.

⁵⁰ Predvsem zaradi zagotavljanja celovitega izvajanja [Obvestila Komisije o nekaterih členih Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 98/44/ES o pravnem varstvu biotehniških izumov](#) z dne 3. novembra 2016, kot sta ga potrdila Parlament in Svet, v katerem je pojasnjeno, da proizvodov, pridobljenih s postopki, ki so v bistvu biološki, ni mogoče patentirati.

⁵¹ Iz programa COSME in financiran predvsem iz presežkov urada EUIPO.

znamk in modelov ter pregleda intelektualne lastnine (pri tem gre za revizijo neopredmetenih sredstev podjetja s strani strokovnjaka in nekaj začetnih nasvetov o načinu strateškega upravljanja navedenih sredstev);

- vzporedno bo še naprej uvajala⁵² prilagojeno **svetovanje o intelektualni lastnini** v okviru programa Obzorje Evropa, s čimer bo inovativnim podjetjem pomagala v različnih fazah procesa raziskav in inovacij. Prav tako bo raziskala možnosti za razširitev svetovanja o intelektualni lastnini na druge raziskovalne in naložbene programe EU, vključno s svetovalnim vozliščem v okviru programa InvestEU. Za izbrano skupino zelo inovativnih podjetij bo Komisija združila strateško svetovanje s finančno podporo za razvoj portfeljev intelektualne lastnine⁵³;
- v širšem smislu in v sodelovanju z uradom EUIPO bo Komisija zagotavljala dostop do informacij in svetovanja o IP „vse na enem mestu“⁵⁴. Urad EUIPO⁵⁵ bo razvil platformo, tj. **evropski informacijski center za intelektualno lastnino**, ki bo povezana z enotnim digitalnim portalom in bo omogočala dostop do vseh ustreznih informacij ne le o formalnostih v zvezi z intelektualno lastnino, temveč tudi o povezanih storitvah (npr. vložitev zahtevka za zaščito domenskih imen, registracija imen podjetij), hkrati pa ponujala enostavne sisteme prijav za MSP; Komisija bo poleg tega vključila podporo in svetovanje na področju intelektualne lastnine v svoje različne podporne mreže za MSP⁵⁶, da bi učinkoviteje dosegla mala podjetja;
- nenazadnje bo MSP olajšala **uporabo njihove intelektualne lastnine kot vzvoda za pridobivanje dostopa do finančnih sredstev**. Čeprav so neopredmetena sredstva pogosto med najdragocenejšimi sredstvi, raziskava kaže, da le malo MSP izkoristi svojo intelektualno lastnino, ko poskušajo dobiti dostop do finančnih sredstev⁵⁷. Banke in tvegani kapital se neradi odločijo za financiranje na podlagi intelektualne lastnine kot sredstva, kriza zaradi COVID-19 pa je to nenaklonjenost tveganju še dodatno zaostila. Nedavna študija kaže na očitno vrzel v zvezi s financiranjem MSP, ki uporabljajo intelektualni kapital⁵⁸. Komisija bo s finančno skupnostjo razpravljala o tem, kako bi jim lahko vrednotenje intelektualne lastnine pomagalo bolje upoštevati intelektualni kapital MSP⁵⁹. Pilotni projekt „skrbni pregled s tehnološkega vidika“ (Tech due diligence), napovedan v strategiji za MSP, bo način za preskušanje vrednotenja intelektualne lastnine v širšem okviru, povezanem s tehnologijo⁶⁰. Na podlagi izkušenj z obstoječimi mehanizmi bančnih jamstev⁶¹ bo

⁵² Glej za sedanjí program [IPA4SME](#).

⁵³ Komisija bo koncept preizkusila v projektu „[Odprava finančne vrzeli za zagona podjetja in MSP, ki temeljijo na pravicah intelektualne lastnine](#)“.

⁵⁴ Tako bo lahko vsako MSP enostavno dostopalo do svetovanja, kot je poudarjeno v strategiji za MSP.

⁵⁵ To je pobuda v okviru programa urada EUIPO za MSP, ki se bo razvijal v sodelovanju z Evropsko mrežo za intelektualno lastnino (EUIPN), ki jo sestavljajo urad EUIPO in nacionalni uradi držav članic EU za intelektualno lastnino.

⁵⁶ Ti svetovalci delujejo prek mrež ali ponudnikov svetovanja v okviru evropske podjetniške mreže, inovacijskih vozlišč, [mrež grozdov](#) ali svetovalnega vozlišča InvestEU (ki se razvija iz sedanjega [Evropskega svetovalnega vozlišča za naložbe](#)).

⁵⁷ Glede na [pregled stanja za MSP](#), EUIPO, 2019, je samo 13 % MSP, ki imajo pravice intelektualne lastnine, poskušalo uporabiti neopredmetena sredstva za pridobitev finančnih sredstev: 9 % uspešno in 4 % neuspešno.

⁵⁸ Študija [Financing intangibles: Is there a market failure?](#) (Financiranje neopredmetenih sredstev: ali obstaja tržna pomanjkljivost?), EK 2020.

⁵⁹ To je mogoče storiti v okviru InvestEU in bo temeljilo na izkušnjah, pridobljenih s projektom „Financiranje, učenje, inovacije in patentiranje za kulturni in ustvarjalni sektor“ in študijo [Financing intangibles: Is there a market failure?](#) (Financiranje neopredmetenih sredstev: ali obstaja tržna pomanjkljivost?), EK 2020.

⁶⁰ [Sporočilo Komisije](#), Strategija za MSP za trajnostno in digitalno Evropo, COM(2020) 103 final, 10. marec 2020.

⁶¹ Glej [jamstveni sklad InnovFin za MSP](#) ali jamstveni instrument za kulturne in ustvarjalne sektorje.

Komisija raziskala tudi načine za boljšo uporabo jamstev za podporo MSP in ustvarjalcem, vključenim v projekte, ki temeljijo na intelektualni lastnini.

Poleg teh dejavnosti, usmerjenih v MSP, je v sporočilu Komisije „Novi ERP za raziskave in inovacije“⁶² poudarjena potreba po pretvorbi evropskih odličnih raziskav v prelomne inovacije in **spodbujanju boljšega upravljanja intelektualne lastnine v širši skupnosti raziskav in inovacij**; Komisija bo v zvezi s tem začela kampanjo ozaveščanja za spodbujanje vrednotenja intelektualne lastnine v okviru vrednotenja podjetij, ki ga izvajajo vlagatelji. S smernicami za vrednotenje znanja bo Komisija na primer posodobila svoje priporočilo o upravljanju intelektualne lastnine pri dejavnostih prenosa znanja. To revizijo bo spremljal kodeks praks za pametno uporabo intelektualne lastnine, skupaj s programom InvestEU pa bo nosilec projektov pomagala s tehničnim, finančnim in pravnim svetovanjem, vključno s svetovanjem o intelektualni lastnini.

Prav tako bodo sprejeti tudi ukrepi za **zagotavljanje, da se javno financirana intelektualna lastnina uporablja pošteno in učinkovito**. Komisija je že vzpostavila novo platformo za dajanje prednosti ovrednotenju rezultatov raziskav in inovacij, ki jih financira EU⁶³, ter platformo, ki predstavlja raziskave in inovacije, ki jih podpira EU, za obvladovanje širjenja koronavirusa in podporo pripravljenosti na druge izbruhe⁶⁴. Cilj je **zagotoviti, da se rezultati, doseženi s sredstvi EU, uporabijo v korist gospodarstva EU**. Zato bodo morali prijavitelji v okviru programa Obzorje Evropa⁶⁵, ko se bo intelektualna lastnina na področju rezultatov raziskav izkoriščala predvsem v nepridruženih tretjih državah, utemeljiti, da je to še vedno v interesu EU.

Poleg tega bosta varstvo intelektualne lastnine in obsežno širjenje novih tehnologij še naprej osrednja elementa pomembnih projektov, povezanih z raziskavami in inovacijami, ki so v skupnem evropskem interesu (IPCEI), in bosta financirana iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Prav tako je treba izboljšati **pogoje za podjetja za varstvo in uporabo intelektualne lastnine pri javnih naročilih**, da bi se spodbudile inovacije in okrepilo gospodarstvo. Države članice bi morale razmisliti o tem, da bi lastništvo intelektualne lastnine prepustile izvajalcem, kadar je to primerno, razen v primeru prevladujočih javnih interesov ali nezdružljivih strategij odprtega licenciranja. Kot je bilo napovedano v strategiji za MSP, bo Komisija v posodobitvi smernic o javnih naročilih za inovacije pojasnila vprašanja v zvezi z intelektualno lastnino na javnih razpisih.

Da bi spodbudila večje sprejemanje in uporabo intelektualne lastnine, bo Komisija:

- skupaj z uradom EUIPO zagotavljala shemo za **bone za intelektualno lastnino za MSP** za financiranje registracije pravic intelektualne lastnine in strateškega svetovanja o intelektualni lastnini (1. četrtoletje leta 2021);
- **uvajala storitve pomoči za MSP v zvezi intelektualno lastnino** v okviru programa „Obzorje Evropa“ in jih razširila na druge programe EU (po letu 2020).

⁶² [Sporočilo o evropskem raziskovalnem prostoru \(ERP\)](#).

⁶³ Glej [Platformo za rezultate programa Obzorje](#).

⁶⁴ Glej platformo [raziskave in inovacije na področju koronavirusa](#).

⁶⁵ Podobno so bile v okviru Evropskega obrambnega sklada uvedene posebne določbe za zaščito rezultatov finančno podprtih dejavnosti na področju raziskav in razvoja ter njihove razpoložljivosti v EU. Te vključujejo obveznost prehodnega obveščanja Komisije v primeru prenosa lastništva rezultatov in povezane intelektualne lastnine (in podeljevanja izključnih licenc za raziskovalne dejavnosti) na nepridružene tretje države ali subjekte v tretjih državah, ter obveznost povračila financiranja EU v primeru, da bi bil tak prenos rezultatov/intelektualne lastnine v nasprotju z varnostnimi in obrambnimi interesi Unije in njenih držav članic ali s cilji Evropskega obrambnega sklada.

4. ENOSTAVNEJŠI DOSTOP DO SREDSTEV, ZAVAROVANIH Z INTELEKTUALNO LASTNINO, IN NJIHOVA SOUPORABA

V današnjem gospodarstvu je ključnega pomena enostavnejši in hitrejši dostop do znanja, podatkov in tehnologij, vključno s tehnologijami, zavarovanimi z intelektualno lastnino. Odporno, zeleno⁶⁶ in konkurenčno gospodarstvo potrebuje v kriznih časih orodja za lažji dostop do ključnih tehnologij, zavarovanih z intelektualno lastnino, za olajšanje licenciranja avtorskih pravic in standardnih patentov ter spodbujanje souporabe podatkov.

- *Boljša orodja za lažji dostop do ključne intelektualne lastnine v kriznih časih*

Kriza zaradi COVID-19 poudarja pomen učinkovitega sistema intelektualne lastnine, ki zagotavlja močne spodbude za inovativen in enostaven dostop do intelektualne lastnine za tehnologije. Financiranje raziskav in razvoja ter spodbude so potrebni za zagotavljanje hitrega razvoja in razpoložljivosti novih tehnologij, kot so cepiva ali nove oblike zdravljenja. Zato moramo z boljšimi orodji zagotoviti, da sistem intelektualne lastnine omogoča dostop do ključnih tehnologij, kjer in kadar je to potrebno, hkrati pa zagotavljati ustrezno donosnost naložb za inovatorje.

Za zdaj kriza zaradi COVID-19 kaže, da je naš sistem intelektualne lastnine odporen. To je v veliki meri rezultat močne zavezanosti in tesnega sodelovanja javnih in zasebnih akterjev ter različnih pobud, sprejetih za spodbujanje razvoja in razpoložljivosti cepiv in drugih ključnih zalog.

Komisija podpira prostovoljno združevanje in licenciranje intelektualne lastnine v zvezi s terapijami in cepivi⁶⁷ proti COVID-19 v skladu z resolucijo Generalne skupščine Svetovne zdravstvene organizacije⁶⁸. Tovrstne sheme bi morale temeljiti na prostovoljnem sodelovanju, ki bi zagotavljalo širok in pravičen dostop ter lastnikom intelektualne lastnine omogočalo, da uravnoteženo povrnejo naložbe. Komisija je sprejela tudi ukrepe za spodbujanje sodelovanja v zasebnem sektorju za učinkovito obravnavanje primanjkljaja osnovnih izdelkov in storitev⁶⁹ ter za zagotavljanje, da bodo rezultati javno financiranih raziskovalnih in inovacijskih programov v EU in njenih državah članicah na voljo, zlasti za hitro povečanje proizvodnje ključnih materialov⁷⁰.

Vendar Komisija meni, da bo v prihodnosti treba izboljšati obstoječa **orodja za obvladovanje kriznih razmer.**

Komisija proučuje načine za spodbujanje **hitrega združevanja ključne intelektualne lastnine v kriznih časih**, na primer z novim sistemom licenciranja, s katerim bo ključna intelektualna lastnina na voljo nadzorovano in začasno, tako da se lahko hitro poveča proizvodnja izdelkov, zavarovanih z intelektualno lastnino, vključno s spremembo namena proizvodnje.

Komisiji se zdi potrebno zagotoviti, da so vzpostavljeni **učinkoviti sistemi za izdajanje prisilnih licenc**, da se lahko uporabijo **kot sredstvo v skrajni sili** in kot varnostna mreža,

⁶⁶ Na področju okoljskih podatkov (omogočanje razvoja analize življenjskega cikla) bi morali biti podatki, nadzorovani s pravicami intelektualne lastnine, uravnoteženi z javnim interesom za izračun okoljskega odtisa proizvodov in organizacij.

⁶⁷ [Sporočilo Komisije](#) – Strategija EU za cepiva proti COVID-19, COM(2020) 245 final, 17. junij 2020.

⁶⁸ [Resolucija 73 Generalne skupščine Svetovne zdravstvene organizacije](#).

⁶⁹ [Sporočilo Komisije](#) – Začasni okvir za ocenjevanje protimonopolnih vprašanj, povezanih s poslovnim sodelovanjem v odziv na izredne razmere zaradi trenutnega izbruha COVID-19, C(2020) 3200 final.

⁷⁰ [Manifest za raziskave EU na področju COVID-19](#), ki je bil uveden za povečanje dostopnosti rezultatov raziskav v boju proti COVID-19, je do danes podprlo več kot 600 organizacij (kot so univerze, raziskovalni inštituti, zasebna podjetja, vključno z MSP in organizacijami civilne družbe) ter več kot 1 800 posameznikov iz vse Evrope in širše.

če vsa druga prizadevanja za zagotovitev razpoložljivosti intelektualne lastnine niso uspešna. Sporazum STO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (Sporazum TRIPS) zagotavlja možnost, da se na podlagi naštetih pogojev izdajajo prisilne licence, tj. da vladni organ brez soglasja lastnika patenta podeli dovoljenje stranki, ki zahteva uporabo patentiranega izuma. Postopek je lahko pospešen v primeru nacionalnih izrednih razmer. V povezavi z Deklaracijo iz Dohe o Sporazumu TRIPS in javnem zdravju je jasno, da ima vsaka članica STO pravico do podeljevanja prisilnih licenc in tudi do svobodnega opredeljevanja razlogov, na podlagi katerih se take licence podelijo.

V Evropi se prisilno licenciranje večinoma ureja z nacionalno zakonodajo.⁷¹ Komisija poziva države članice, naj zagotovijo čim večjo učinkovitost orodij, ki jih imajo na voljo, na primer z uvedbo hitrih postopkov za izdajo prisilnih licenc v izrednih razmerah. Poleg tega meni, da je na tem področju potrebno tesnejše usklajevanje za preprečevanje izkrivljajočih učinkov na inovacije in trgovino. **Zgodnje usklajevanje in izmenjava informacij** med državami članicami, npr. o trajanju takih licenc in licenčninah, bi moralo prispevati k zagotavljanju največje možne koristi, hkrati pa preprečiti pretirano izkrivljanje. Komisija bo skupaj z državami članicami proučila možnost vzpostavitve mehanizma za usklajevanje v izrednih razmerah, ki bi se hitro sprožil, ko bi države članice razmišljale o izdaji prisilne licence.

- *Olajšanje licenciranja intelektualne lastnine s pomočjo večje preglednosti, zlasti v zvezi z avtorskimi pravicami*

Za olajšanje licenciranja in souporabe intelektualne lastnine je potrebna **večja preglednost glede lastništva in upravljanja** vseh vrst intelektualne lastnine. Na področju patentov bo resničen napredek omogočil enotni patent.

K večji preglednosti in boljšemu upravljanju podatkov o pravicah, zlasti glede **avtorskih pravic** in izboljšane identifikacije lastnikov pravic⁷² bi lahko pripomogla tudi uporaba **visokokakovostnih metapodatkov in novih tehnologij**, kot je veriženje blokov.

Komisija pripravlja študijo o avtorskih pravicah in novih tehnologijah, ki se bo osredotočila na upravljanje podatkov o avtorskih pravicah in umetno inteligenco. Njeni rezultati naj bi bili na voljo leta 2021. Komisija bo še naprej sodelovala z ustreznimi deležniki za spodbujanje kakovosti podatkov o avtorskih pravicah in vzpostavitev dobro delujoče „**infrastrukture avtorske pravice**“⁷³ (npr. izboljšanje verodostojnih in posodobljenih informacij o imetnikih pravic, pogojih in priložnostih za licenciranje)⁷⁴.

- *Standardni patenti*

Standardni patenti so patenti za tehnologije, vključene v standarde. Število standardnih patentov in število njihovih imetnikov se povečujeta (npr. za standarde mobilne povezljivosti je vse večja skupina imetnikov standardnih patentov prijavila ETSI več kot 25 000 patentnih družin⁷⁵, novi tehnološki standardi, ki se pojavljajo, pa pogosto vsebujejo tudi standardne patente). Standardni patenti imajo ključno vlogo pri razvoju 5G in internetu stvari. Digitalno vključevanje predmetov, naprav, senzorjev in vsakodnevnih stvari, katerih

⁷¹ Edina izjema je [Uredba \(ES\) št. 816/2006](#), ki določa poseben sistem prisilnega licenciranja, s katerim se izvaja 31. bis člen Sporazuma TRIPS in ki zadeva proizvodnjo farmacevtskih izdelkov za izvoz v države s težavami na področju javnega zdravja.

⁷² Glej tudi [Dokument Sveta 15016/19](#) *Developing the Copyright Infrastructure – Stocktaking of work and progress under the Finnish Presidency* (Razvoj infrastrukture avtorskih pravic – pregled dela in napredka v okviru finskega predsedovanja).

⁷³ Sklop pravil, tehnologij in institucij, ki oblikujejo prakse upravljanja podatkov v ustvarjalnem sektorju.

⁷⁴ Glej [SMART 2019/0038](#) – Študija o avtorskih pravicah in novih tehnologijah: upravljanje podatkov o avtorskih pravicah in umetna inteligenca.

⁷⁵ [Panoramska študija potencialno bistvenih patentov, razkrita ETSI, 2020.](#)

uporaba zajema povezane avtomobile, zdravje, energijo za pametna mesta, zahteva interoperabilne rešitve, ki temeljijo na standardih.

V navedenem okviru so trdna, učinkovita in pravična pravila, ki urejajo licenciranje standardnih patentov, bistvenega pomena. Kljub smernicam iz sporočila o standardnih patentih iz leta 2017⁷⁶ se nekatera podjetja še naprej težko dogovarjajo o licenciranju standardnih patentov. To lahko pogosto pripelje do sporov, v katerih imetniki patentov zatrjujejo, da je bil njihov standardni patent kršen, nasprotna stran pa se pritožuje, da je imetnik patenta v licenčni sporazum vključil nepravične pogoje. Čeprav se zdi, da doslej do najhujših sporov prihaja v avtomobilskem sektorju, pa se ti lahko razmahnejo, saj je licenciranje standardnih patentov pomembno tudi za zdravstveni in energetski ekosistem, ekosistem pametne proizvodnje, digitalni ekosistem in ekosistem elektronike⁷⁷.

Komisija bo kratkoročno spodbujala pobude pod okriljem industrije za zmanjšanje trenj in sporov med akterji v posebnih sektorjih.

Vzporedno bo Komisija na podlagi pristopa iz leta 2017 razmislila o **reformah**, s katerimi bo še razjasnila in izboljšala okvir, ki ureja prijavljanje, licenciranje in uveljavljanje standardnih patentov. Komisija bo na primer proučila oblikovanje neodvisnega sistema preverjanja bistvenosti, ki ga bodo opravile tretje osebe, da bi izboljšala pravno varnost in zmanjšala stroške sodnih postopkov⁷⁸. Pri morebitnih reformah bodo upoštevane izkušnje s smernicami iz sporočila o standardnih patentih iz leta 2017 ter razprave z ustreznimi deležniki.

- *Spodbujanje souporabe podatkov*

Kot je navedeno v nedavni evropski strategiji za podatke⁷⁹, ki jo je pripravila Komisija, EU potrebuje trden **okvir, ki bo podjetjem omogočal ustvarjanje, souporabo in uporabo podatkov ter dostop do njih**. Med letoma 2018 in 2025 se bo vrednost podatkovnega gospodarstva EU skoraj potrojila, in sicer bo leta 2025 dosegla 829 milijard EUR in predstavljala 5,8 % BDP EU⁸⁰. Glede na to, da so lahko nekateri podatki zavarovani s pravicami intelektualne lastnine ali kot poslovne skrivnosti, Komisija trenutno ocenjuje okvir intelektualne lastnine, da bi zagotovila ravnovesje med potrebo po spodbujanju souporabe podatkov (npr. da bi lahko MSP lažje dostopali do podatkov in jih uporabljali ter da bi se olajšala popravila) in potrebo po zmožnosti zaščite legitimnih interesov.

Spodbujanje souporabe podatkov zahteva varno okolje, v katerem lahko podjetja še naprej vlagajo v ustvarjanje in zbiranje podatkov ter jih varno souporabljajo, prepričana, da njihovi občutljivi poslovni podatki ne bodo nezakonito pridobljeni, uporabljeni ali razkriti. Direktiva o **poslovnih skrivnostih**⁸¹ že zagotavlja učinkovita orodja za varstvo, vendar bo morda treba pojasniti njeno področje uporabe, npr. katero vrsto podatkov ali nabor podatkov je mogoče opredeliti kot „poslovne skrivnosti“, ali lahko sedanji sklop izjem podpira podatkovno in zeleno⁸² gospodarstvo ter ali in kako je mogoče orodja iz te direktive

⁷⁶ [Sporočilo Komisije](#) – Določitev pristopa EU za standardne patente, COM(2017) 712 final, 29. november 2017.

⁷⁷ Pa tudi ekosisteme pametnega zdravja, pametne energije in interneta stvari.

⁷⁸ [Pilotna študija za oceno bistvenosti poročila o standardnih patentih](#)

⁷⁹ [Sporočilo Komisije](#) – „Evropska strategija za podatke“, COM(2020) 66 final, 19. februar 2020.

⁸⁰ Glej [informativni list o evropski strategiji za podatke](#).

⁸¹ [Direktiva \(EU\) 2016/943](#) o varstvu nerazkritega strokovnega znanja in izkušenj ter poslovnih informacij (poslovnih skrivnosti) pred njihovo protipravno pridobitvijo, uporabo in razkritjem.

⁸² Na primer v sektorju kartuš za tiskalnike s črnilom in tonerjem so predvsem proizvajalci originalne opreme predložili številne argumente proti ponovni izdelavi svojih proizvodov s strani tretjih oseb, medtem ko neodvisni izvajalci ponovne izdelave (zlasti MSP) nimajo na voljo sredstev za sodelovanje v pravnih postopkih proti velikim proizvajalcem originalne opreme, čeprav je morda delovanje izvajalca ponovne

uporabiti za učinkovito preprečevanje neupravičene pridobitve, uporabe in razkritja podatkov in naborov podatkov. Komisija je za pojasnitev teh vprašanj in opredelitev najboljših praks začela študijo s posebnim poudarkom na strateških sektorjih, vključno z zdravstvenim in avtomobilskim sektorjem. Na podlagi rezultatov in kot del akta o podatkih⁸³ bo proučila potrebo po nadaljnjem ukrepanju, npr. ciljno naravnanih smernicah.

Direktiva o bazah podatkov⁸⁴ določa varstvo *sui generis* za baze podatkov, ki so rezultat znatnih naložb. Nedavna ocena⁸⁵ je pokazala, da direktiva o bazah podatkov sicer prinaša dodano vrednost, vendar jo je morda treba ponovno pregledati, da se olajšata dostop do podatkov in njihova uporaba. Zato bo na podlagi evropske strategije za podatke Komisija pregledala direktivo, zlasti da bi olajšala souporabo strojno pridobljenih podatkov in podatkov, pridobljenih v okviru uvajanja interneta stvari, ter trgovanje z njimi. Revizija bo potekala sočasno s pripravo akta o podatkih⁸⁶, v njej pa bodo upoštevane pobude za souporabo podatkov na področju protimonopolnega prava⁸⁷.

Da bi olajšala licenciranje in souporabo intelektualne lastnine, bo Komisija:

- zagotovila **razpoložljivost ključne intelektualne lastnine v kriznih časih**, vključno z novimi orodji licenciranja in sistemom za usklajevanje prisilnih licenc (2021–2022);
- izboljšala **preglednost in predvidljivost na področju licenciranja standardnih patentov** s krepitvijo pobud pod okriljem industrije v najbolj prizadetih sektorjih, skupaj z morebitnimi reformami, vključno z zakonodajnimi reformami, če in kjer bodo potrebne, za pojasnitev in izboljšanje okvira za standardne patente in za zagotavljanje učinkovitih orodij za preglednost (1. četrtoletje leta 2022);
- spodbujala **dostop do podatkov in njihove souporabe** ob hkratnem varovanju legitimnih interesov s pojasnitvijo nekaterih ključnih določb direktive o poslovnih skrivnostih in pregledom direktive o bazah podatkov (3. četrtoletje leta 2021).

5. BOJ PROTI KRŠITVAM PRAVIC INTELLEKTUALNE LASTNINE

Učinkovito uveljavljanje je del dobro delujočega sistema intelektualne lastnine. Komisija še naprej pozorno **spremlja uporabo direktive o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine**⁸⁸, da bi zagotovila učinkovita in uravnotežena pravna sredstva. Sodeluje z

izdelave zakonito. Ta domnevna nevarnost ima lahko odvratilni učinek na manjša podjetja, ki se želijo ukvarjati s ponovno izdelavo. Glej: *Study on the implementation of product design requirements set out in Article 4 of the WEEE Directive The case of re-usability of printer cartridges: final report* (Študija o izvajanju zahtev glede načrtovanja proizvodov iz člena 4 direktive o odpadni električni in elektronski opre (OEEO). Primer ponovne uporabnosti kartuš za tiskalnike: končno poročilo), Kling in drugi, za Evropsko komisijo GD ENV, 2018.

⁸³ Evropska strategija za podatke predvideva potrebo po zakonodajnih ukrepih o vprašanjih, ki zadevajo odnose med akterji v podatkovnem gospodarstvu, za zagotavljanje spodbud za medsektorsko souporabo podatkov. Taka vprašanja (npr. souporaba podatkov med podjetji in vlado ali med podjetji s pravicami uporabe soustvarjenih podatkov) bi se lahko obravnavala v aktu o podatkih (2021).

⁸⁴ [Direktiva 96/9/ES](#) o pravnem varstvu baz podatkov.

⁸⁵ [Ocena Direktive 96/9/ES](#) o pravnem varstvu baz podatkov, SWD(2018) 147 final.

⁸⁶ [Delovni program Komisije za leto 2021](#)

⁸⁷ Souporaba podatkov pomeni izmenjavo informacij, ki mora potekati v skladu s protimonopolnimi pravili, kot je navedeno v smernicah Komisije o horizontalnem sodelovanju, v katerih je pojasnjeno, katere vrste informacij se lahko souporablja. Sedanja revizija navedenih smernic bo vključevala preudarke o tem, ali so smernice potrebne za souporabo podatkov za nove oblike sodelovanja na področju raziskav in razvoja. Komisija bo proučila tudi, ali so potrebne dodatne smernice o tem, kdaj bi lahko bil v skladu z doktrino o bistveni zmogljivosti dostop do podatkov obvezen.

⁸⁸ [Direktiva 2004/48/ES](#) o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine.

državami članicami in deležniki na področju uveljavljanja nedavnih smernic Komisije⁸⁹, da bi se na primer zagotovila enotna in učinkovita uporaba sodnih odredb v vseh državah članicah, če so izpolnjeni vsi pogoji, vključno s pogoji sorazmernosti.

Na področju patentov bi moral začetek delovanja Enotnega patentnega sodišča dodatno olajšati in racionalizirati uveljavljanje patentnih pravic.

Kar zadeva ponarejanje in piratstvo, Komisija meni, da je treba nujno okrepiti prizadevanja. Leta 2016 so uvozi ponarejenega in piratskega blaga v EU znašali kar 121 milijard EUR, kar predstavlja do 6,8 % celotnega uvoza EU (v primerjavi s 5 % uvoza EU v letu 2013)⁹⁰. Prisotnost ponarejenih izdelkov na trgu EU povzroči neposredno zmanjšanje prodaje v višini 50 milijard EUR in neposredno izgubo 416 000 delovnih mest na leto⁹¹. Poleg tega resno ogroža zdravje, varnost in zaščito potrošnikov (npr. neučinkovite zaščitne maske)⁹² in negativno vpliva na okolje⁹³.

Na internetu so se pojavile nove oblike kršitev pravic intelektualne lastnine, kot so spletna kraja poslovnih skrivnosti (ki po ocenah v EU predstavlja izgubo v višini 60 milijard EUR⁹⁴), nezakonita televizija prek internetnega protokola (IPTV) in druge oblike nezakonitega pretakanja (v živo). Povzročajo posebne težave za predelovalno, ustvarjalno in kulturno industrijo, pa tudi za športni sektor.

Komisija je že napovedala, da se bodo z novimi pravili pred koncem leta **pojasnile in nadgradile odgovornosti spletnih platform** ter odpravile ovire za njihove prostovoljne ukrepe za obravnavanje nezakonitih vsebin (blaga ali storitev), ki jih posredujejo. Prihodnji predlog akta o digitalnih storitvah bo namenjen uskladitvi sklopa specifičnih, zavezujočih in sorazmernih obveznosti za digitalne storitve, ki se bodo izvajale z okrepljenim nadzornim okvirom⁹⁵.

Poleg tega je treba **znatno okrepiti zmogljivost organov kazenskega pregona**. Ponarejanje in piratstvo morata postati pomembnejši prednostni nalogi. Komisija poziva države članice in Svet, naj kriminaliteto na področju intelektualne lastnine vključijo med prednostne naloge prihodnjega cikla politike EU – evropske večdisciplinarne platforme proti grožnjam kriminala (EMPACT)⁹⁶ za obdobje 2022–2025. Načrtuje okrepitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine na ravni EU, in sicer z razširitvijo mandata Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF), tako da ta ne bo le preprečil vstopa ponarejenega blaga na enotni trg, temveč bo lahko ukrepal tudi proti nezakoniti proizvodnji ponarejenih izdelkov, ki so že v EU.⁹⁷ Komisija vse ustrezne deležnike tudi spodbuja k nadaljnjim izmenjavam z Europolom za še temeljitejše izboljšanje splošne ocene nevarnosti in za spodbujanje učinkovitega in usklajenega ukrepanja proti kriminaliteti na področju intelektualne lastnine.

⁸⁹ Sporočilo Komisije [Smernice o nekaterih vidikih Direktive 2004/48/ES](#) o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine, COM(2017) 708 final, 29. november 2017.

⁹⁰ [Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods](#), OECD in EUIPO, 2019.

⁹¹ [Status report on IPR infringement](#) (Poročilo o stanju na področju kršitev pravic intelektualne lastnine), EUIPO, 2020; povprečni letni podatki za obdobje 2013–2017.

⁹² [Kvalitativna študija o tveganjih, ki jih ponaredki predstavljajo za potrošnike](#), EUIPO, 2019.

⁹³ Glej operacije, izvedene ob pomoči Evropskega urada za boj proti goljufijam, npr. zaseg 550 ton nezakonitih ali ponarejenih pesticidov v letu 2019 v okviru operacije „Silver Axe IV“ (glej [sporočilo za javnost](#)).

⁹⁴ [The scale and impact of industrial espionage and theft of trade secrets through cyber](#) (Obseg in učinek kibernetkega industrijskega vohunjenja in kraje poslovnih skrivnosti), 2018.

⁹⁵ Glej [javno posvetovanje](#) ki se je začelo 2. junija 2020, in nadaljnje ukrepanje.

⁹⁶ [European multidisciplinary platform against criminal threats](#) (Evropska večdisciplinarna platforma proti grožnjam kriminala).

⁹⁷ [Sporočilo Komisije](#) – Dolgoročni akcijski načrt za boljše izvajanje in uveljavljanje pravil enotnega trga, COM(2020) 94 final, str. 11–12, 10. marec 2020.

Komisija bo carinskim organom držav članic zagotavljala podporo tudi pri izboljšanju obvladovanja tveganja in ukrepov za boj proti goljufiji, zlasti z vzpostavitvijo evropskega sloja podatkovnih analitskih zmogljivosti, tako da bo državam članicam zagotovila boljše opremo za carinski nadzor ter okrepila sodelovanje znotraj EU in s carinskimi organi partnerskih držav⁹⁸.

Komisija bo za preprečevanje piratstva in ponarejanja okrepila sodelovanje med vsemi udeleženi akterji – imetniki pravic, dobavitelji, različnimi skupinami posrednikov (npr. spletne platforme, družbeni mediji, oglaševalska industrija, plačilne storitve, regulatorji/registri domenskih imen ter prevozniki in logistična podjetja) in javnimi izvršilnimi organi (vključno z upravnimi organi, carino, policijo, organi za nadzor trga in javnimi tožilci). V ta namen bo vzpostavila **zbirko orodij EU za boj proti ponarejanju**, ki bo med drugim temeljila na poročanih praksah in načelih, razvitih v okviru različnih pobud pod okriljem industrija⁹⁹. Zbirka orodij bo pojasnila vloge in odgovornosti ter opredelila načine sodelovanja. Bistveni element je souporaba ustreznih podatkov o izdelkih in trgovcih v skladu z zakonodajo EU o varstvu podatkov, za kar bodo morda potrebne dodatne smernice¹⁰⁰. Zbirka orodij bo tudi spodbujala uporabo novih tehnologij, kot so prepoznavanje slik, umetna inteligenca in veriženje blokov¹⁰¹. Nabor orodij bodo po potrebi spremljala referenčna merila, ki bodo omogočila merjenje napredka.

Komisija bo na podlagi uspeha posebnih preventivnih in represivnih ukrepov proti ponarejenim izdelkom¹⁰², povezanim s COVID-19, spodbujala **kampanje** za boj proti vstopu najbolj škodljivega ponarejenega blaga za potrošnike na trg¹⁰³.

Gospodarski učinek kibernetске kraje poslovnih skrivnosti bi bilo mogoče močno zmanjšati s **spodbujanjem ozaveščenosti o kibernetски varnosti in veččega upravljanja intelektualne lastnine**. Komisija bo v skladu s svojimi znanjem in spretnostmi na področju kibernetске varnosti ter ukrepi ozaveščanja v okviru strategije za varnostno unijo¹⁰⁴ skupaj z uradom EUIPO, državami članicami in poslovno skupnostjo razvila orodja za ozaveščanje in ciljno usmerjene smernice za večjo odpornost podjetij EU (zlasti MSP) proti kibernetски kraji poslovnih skrivnosti.

Za boj proti kršitvam pravic intelektualne lastnine bo Komisija:

- pojasnila in nadgradila **odgovornosti digitalnih storitev, zlasti spletnih platform** z aktom o digitalnih storitvah (4. četrtoletje leta 2020);
- okrepila vlogo urada OLAF v boju proti ponarejanju in piratstvu (leta 2022);

⁹⁸ Glej [carinski akcijski načrt](#), COM(2020) 581 final, 28. september 2020.

⁹⁹ Glej na primer nedavno objavljena poročila o delovanju [Memoranduma o soglasju o prodaji ponarejenega blaga prek interneta](#) in [Memoranduma o soglasju o spletnem oglaševanju in pravicah intelektualne lastnine](#).

¹⁰⁰ Nadaljnja širitev [portala za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine](#) ki ga upravlja urad EUIPO, bo omogočila tudi učinkovitejšo izmenjavo podatkov med vsemi zadevnimi akterji. Razširitev bo na primer zajemala vključitev podatkov o pravicah intelektualne lastnine, ki še niso zajete v portalu, kot so žlahtniteljske pravice in geografske označbe.

¹⁰¹ Glej na primer [forum Blockathon na področju boja proti ponarejanju](#), ki ga organizira urad EUIPO in katerega cilj je vzpostaviti skupno infrastrukturo veriženja blokov, v okviru katere se lahko vse strani (posredniki, imetniki pravic in organi kazenskega pregona) povežejo in souporabljajo podatke za zaščito dobavnih verig pred infiltracijo ponarejenega blaga.

¹⁰² Glej: [OLAF launches enquiry into fake COVID-19 related products](#) (OLAF začel preiskavo ponarejenih izdelkov, povezanih s COVID-19). Glej tudi: [Pregled nezakonitih dejavnosti in ukrepov ter Goljufije, povezane s COVID-19](#).

¹⁰³ Evropski potrošniški centri pripravljajo izobraževalno gradivo za ozaveščanje potrošnikov o nevarnostih ponarejenega blaga. [Namigi in rešitve za potrošnike](#) in [Poročilo mreže evropskih potrošniških centrov o ponarejanju](#).

¹⁰⁴ Strategija EU za varnostno unijo, COM(2020) 605 final (stran 25).

- **uvedla zbirko orodij EU za boj proti ponarejanju**, v kateri bodo določena načela za skupno ukrepanje, sodelovanje in souporabo podatkov med imetniki pravic, posredniki in organi kazenskega pregona (2. četrtoletje leta 2022).

6. POŠTENO RAVNANJE NA SVETOVNI RAVNI

Intelektualna lastnina ima pomembno vlogo v trgovini in naložbah ter naših odnosih z državami nečlanicami EU. Gospodarske panoge, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, predstavljajo 93 % celotnega izvoza EU v druge države sveta¹⁰⁵. Vse več držav po svetu uporablja sredstva intelektualne lastnine za krepitev svojega razvoja in nacionalne konkurenčnosti. Politike varstva intelektualne lastnine imajo vse večji geopolitični pomen¹⁰⁶.

Naša podjetja se morajo zanesti na to, da jih pri konkuriranju v tujini čakajo stabilni in enaki konkurenčni pogoji. Vendar je iz dokazov¹⁰⁷ mogoče razbrati, da se naša podjetja pri poslovanju v državah nečlanicah EU še vedno spopadajo z velikimi izzivi, vključno s šibkimi pravili na področju intelektualne lastnine in njihovim neodločnim izvrševanjem, prisilnim prenosom tehnologije in drugimi nepoštenimi praksami, kot so omejitve lastništva intelektualne lastnine nad rezultati skupnih raziskav, zelo razširjene eksteritorialne prepovedi začetka postopka v isti zadevi pred drugim sodiščem in kibernetске kraje.

EU je s svojim velikim enotnim trgom v edinstvenem položaju, da na področju intelektualne lastnine določa standarde na svetovni ravni. Lahko se bori in se bo tudi še naprej borila za stabilen in učinkovit svetovni okvir intelektualne lastnine. Hkrati se moramo **bolje zaščititi pred krajo intelektualne lastnine**, vohunstvom in drugimi nezakonitimi prisvojitvami intelektualne lastnine, ki izvirajo iz nečlanic EU, vendar vplivajo na naše evropske trge. Države članice bi morale posebno pozornost posvečati učinkovitemu varstvu intelektualne lastnine na področju ključnih tehnologij za zagotavljanje naše odpornosti v strateških sektorjih.

Komisija bo za doseg tega izvedla naslednje ukrepe:

V okviru **prostotrgovinskih sporazumov** si bo Komisija še naprej prizadevala za ambiciozna poglavja o intelektualni lastnini z visokimi standardi varstva, da bi zagotovila enake konkurenčne pogoje za podjetja EU in spodbudila gospodarsko rast. Prizadevala si bo za celovito izvajanje določb o intelektualni lastnini v obstoječih prostotrgovinskih sporazumih, vključno z reševanjem sporov in po potrebi uporabo uredbe o uveljavljanju pravil mednarodne trgovine, ko bo spremenjena.

Komisija bo za spodbujanje reform v celoti izkoristila **dialog o intelektualni lastnini** z glavnimi trgovinskimi partnerji in drugimi prednostnimi državami, kot so Združene države Amerike, Kitajska, Republika Koreja, Tajski, Turčija in Brazilija, ter dodatno okrepila doseg svojih ključnih programov za intelektualno lastnino, ki vključujejo tehnično sodelovanje na Kitajskem, v jugovzhodni Aziji in Latinski Ameriki.

Čeprav bo Komisija še naprej spodbujala enake konkurenčne pogoje na svetovni ravni, bo okrepila prizadevanja za zaščito podjetij EU pred nepoštenimi praksami. **Nadzorni seznam za ponarejanje in piratstvo**¹⁰⁸, na katerem so navedeni trgi in ponudniki storitev, ki

¹⁰⁵ [Poročilo o stanju na področju kršitev pravic intelektualne lastnine za leto 2019](#), Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine, 2019.

¹⁰⁶ Glej npr. [izjavo, ki so jo sprejeli voditelji G7](#) leta 2019.

¹⁰⁷ [Poročilo Komisije](#) o varstvu in uveljavljanju pravic intelektualne lastnine v tretjih državah, SWD(2019) 452 final/2.

¹⁰⁸ [SWD\(2018\) 492](#).

domnevno sodelujejo pri ponarejanju in piratstvu, ju omogočajo ali imajo koristi od njiju, bo uporabila kot vzvod, kot tudi **poročilo o tretjih državah**¹⁰⁹, v katerem so opredeljene tretje države, v katerih stanje na področju varstva in uveljavljanja pravic intelektualne lastnine (na spletu in zunaj njega) vzbuja največjo zaskrbljenost. Tako nadzorni seznam kot poročilo se bosta redno posodabljala, ukrepi za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti pa se bodo pozorno spremljali.

Poleg tega je Komisija v svojih smernicah iz marca 2020 o neposrednih tujih naložbah ter zaščiti evropskih strateških sredstev vse države članice EU pozvala, naj v celoti izkoristijo svoje mehanizme **pregleda tujih naložb**, tiste države članice, ki zdaj nimajo mehanizmov pregleda, pa, da naj vzpostavijo celovite mehanizme pregleda, da bi obravnavale pomembne varnostne vidike in vidike javnega reda pri tujih neposrednih naložbah, ki lahko zajemajo ključna sredstva intelektualne lastnine v Evropski uniji¹¹⁰.

Po mnenju Komisije je treba poleg tega zagotoviti, da bodo vse države nečlanice EU in njihova podjetja spoštovala pravila, tudi kadar sodelujejo z evropskimi raziskovalnimi organizacijami. V ta namen bodo oblikovani **novi okvirni pogoji za mednarodno sodelovanje na področju raziskav s subjekti v državah nečlanicah EU**. Ti bodo zagotovili pošten in neizkrivljajoč svetovni inovacijski ekosistem, ki bo temeljil na enakih konkurenčnih pogojih in vzajemnosti ter bo hkrati ohranjal visoke etične standarde in standarde znanstvene integritete. V zvezi s tem bo Komisija določila smernice glede tujega vmešavanja, osredotočenega na univerze in visokošolske ustanove EU, da bi povečala ozaveščenost o morebitni kraji intelektualne lastnine pri mednarodnem sodelovanju (leta 2021).

Kar zadeva zunanjo politiko, bo Komisija v sodelovanju z visokim predstavnikom in državami članicami pripravljena uporabiti omejevalne ukrepe, ki so na voljo za preprečevanje vladnega ali zasebnega **kibernetskega vohunjenja** z namenom prilaščanja naj sodobnejših evropskih sredstev intelektualne lastnine¹¹¹.

Izjemno pomembno je, da **EU odločno in enotno nastopa v svetovnih forumih**, kot so Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO), Svetovna trgovinska organizacija (STO), Mednarodna zveza za varstvo novih sort rastlin (UPOV), Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Komisija bo sodelovala z državami članicami in drugimi deležniki pri iskanju in zaščiti svetovnih standardov varstva intelektualne lastnine in najboljših možnih rešitev za nove izzive, kot je potreba po zagotavljanju enakopravnega dostopa do zdravljenja, cepiv in diagnostike v boju proti COVID-19. Razprava v okviru WIPO o posledicah umetne inteligence za intelektualno lastnino je še ena edinstvena priložnost za Evropo, da vpliva takrat, ko se pravila še oblikujejo, kar lahko dolgoročno vpliva na sedanjo digitalno preobrazbo svetovnega gospodarstva.

Da bi zaščitili vrednost blagovnih znamk, bo Komisija razmislila o **pristopu EU k Singapurski pogodbi o pravu blagovnih znamk**. Komisija bo sodelovala z mednarodnimi partnerji za zaščito geografskih označb po vsem svetu prek večstranskega Lizbonskega registra WIPO. Prav tako bo okrepila svoje sodelovanje v svetovnih internetnih forumih, da bo mednarodni sistem domenskih imen v celoti spoštoval pravice intelektualne lastnine, vključno z geografskimi označbami, ter zagotovila, da se bo varstvo intelektualne lastnine

¹⁰⁹ [SWD\(2019\) 452](#).

¹¹⁰ [Sporočilo Komisije](#) – Smernice za države članice o neposrednih tujih naložbah in prostem pretoku kapitala iz tretjih držav ter zaščiti evropskih strateških sredstev pred začetkom uporabe Uredbe (EU) 2019/452 (uredba o pregledu neposrednih tujih naložb) (2020/C 99 I/01). Na primer tehnologije za izdelavo osebne zaščitne opreme ali prihodnjih cepiv.

¹¹¹ [Sklep Sveta \(SZVP\) 2020/1127](#).

ustrezno odražalo v politikah upravljanja domenskega prostora in dostopa do informacij o registratorjih (podatki iz zbirke WHOIS). Na področju **avtorskih pravic** bo Komisija še naprej dejavno sodelovala v pogajanjih, ki potekajo v okviru Svetovne organizacije za intelektualno lastnino, da bi dosegla sporazum o novi pogodbi, ki bi **radiodifuznim** organizacijam zagotavljala mednarodno zaščito. Prizadevala si bo tudi za zagotovitev ratifikacije **pekinške pogodbe WIPO** s strani EU (ki jo je EU podpisala leta 2013), ki zagotavlja mednarodno varstvo avdiovizualnih izvedb.

Komisija bo še naprej pomagala evropskim podjetjem v tujini. Poleg obstoječih mednarodnih **služb za pomoč in svetovanje MSP glede intelektualne lastnine** na Kitajskem, v jugovzhodni Aziji in Latinski Ameriki¹¹² bo vzpostavila še novo službo za pomoč in svetovanje MSP glede intelektualne lastnine za evropska podjetja v Indiji (v začetku leta 2021).

Komisija bo okrepila tudi prizadevanja za zagotavljanje ustrezne **tehnične pomoči, da bi državam v razvoju pomagala** kar najbolje izkoristiti intelektualno lastnino in tako podpreti njihovo gospodarsko rast. Komisija bo na primer v okviru akcijskega načrta za varstvo pravic intelektualne lastnine za Afriko spodbujala boljše ustvarjanje, zaščito in upravljanje intelektualne lastnine (vključno z geografskimi označbami¹¹³) na tej celini¹¹⁴.

7. SODELOVANJE Z DRŽAVAMI ČLANICAMI IN DELEŽNIKI

Komisija računa na Evropski parlament in Svet ter vse deležnike, da bodo podprli ta akcijski načrt in različne ukrepe, ki jih vsebuje, ter pripomogli k njihovem izvajanju.

Države članice tudi poziva, naj **nacionalne politike in strategije na področju intelektualne lastnine** razvijejo v skladu s cilji iz tega akcijskega načrta ter v prizadevanjih za zagotovitev gospodarskega okrevanja kot prednostno nalogo določijo boljše varstvo in uveljavljanje pravic intelektualne lastnine.

Komisija bo tudi spodbujala razpravo med vsemi zadevnimi akterji, zlasti v ustreznih industrijskih ekosistemih, da bi politiko intelektualne lastnine bolje prilagodili spreminjajočim se razmeram in potrebam industrije EU, v skladu s poročilom in agendo Komisije o strateškem predvidevanju¹¹⁵. V ta namen bo Komisija v okviru obstoječih dogodkov in forumov, v katerih se oblikuje industrijska politika, redno razpravljala o vprašanjih, povezanih z intelektualno lastnino.

¹¹² [Mednarodna služba za pomoč in svetovanje MSP glede intelektualne lastnine](#).

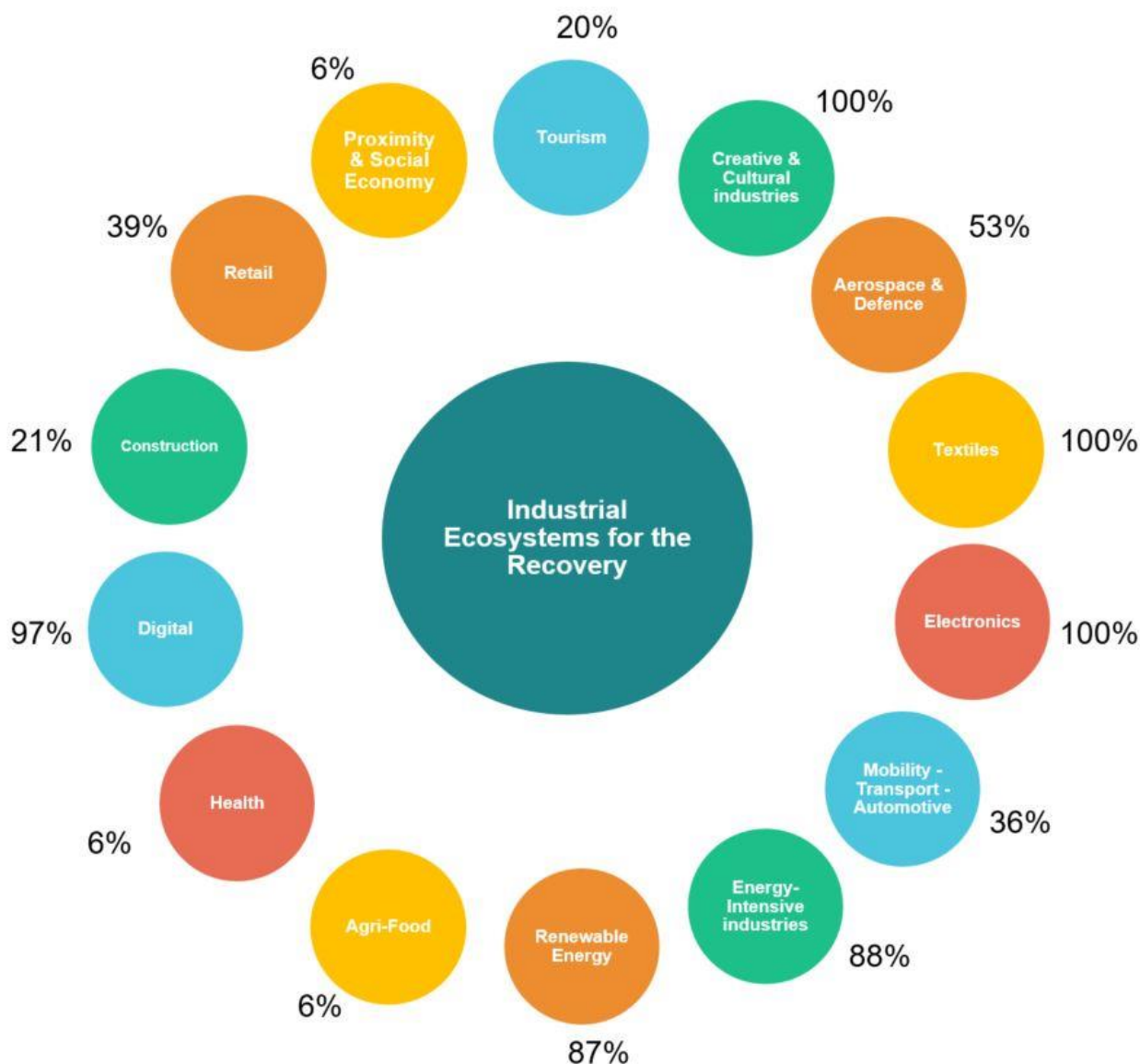
¹¹³ [Continental strategy for geographical indications in Africa 2018-2023](#) (Celinska strategija za geografske označbe v Afriki 2018–2023).

¹¹⁴ [Krepitev partnerstva med Afriko in EU](#)

¹¹⁵ [Poročilo o strateškem predvidevanju za leto 2020](#).

DODATEK I

PRISPEVEK GOSPODARSKIH PANOG, V KATERIH SE INTENZIVNO UPORABLJAJO PRAVICE INTELEKTUALNE LASTNINE, K ZAPOSLOVANJU V INDUSTRIJSKIH EKOSISTEMIH

Vir: Izračuni urada EUIPO in Evropske komisije na podlagi podatkov študije o gospodarskih panogah, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, in gospodarski uspešnosti v Evropski uniji, EPO & EUIPO, 2019.

V tem grafu je predstavljen prispevek gospodarskih panog, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, k zaposlovanju v vsakem od industrijskih ekosistemov. To na primer pojasnjuje očitno nizek prispevek pravic intelektualne lastnine k zdravstvenemu ekosistemu. Sektorji farmacevtskih izdelkov in medicinskih pripomočkov, ki zelo intenzivno uporabljajo pravice intelektualne lastnine, prispevajo le 6 % delovnih mest, medtem ko se v drugih sektorji, kot so bolnišnice in zdravstvena oskrba, pravice intelektualne lastnine ne uporabljajo intenzivno.

Prikazan je prispevek podjetij, ki so lastniki pravic intelektualne lastnine, k zaposlovanju v EU. Tako delno prikazuje vpliv pravic intelektualne lastnine na gospodarstvo. Ne odraža pa

širšega vpliva pravic intelektualne lastnine na podjetja, ki sama morda nimajo pravic intelektualne lastnine, vendar vložke, zaščitene s pravicami intelektualne lastnine, uporabljajo v svojih izdelkih ali storitvah (npr. franšizojemalci, imetniki tehnoloških licenc, podizvajalci, gostinstvo ali maloprodajni sektor pri souporabi izdelkov kulturne industrije).